

svojo dušo do nagega in steče z njo na ceste navdiha. Mi, s svojim arzenalom poželenj, pravi na drugem mestu, dokazujemo premoč dejavnega življenja nad lenim, počasnim življenjem sonc. In na koncu: Človek je edino bitje v vesolju, ki zmore odpreti žile duha kot ceno za svoje trajanje. Morda bi lahko v nekaterih formulacijah tega predgovora našli odmeve surrealistične revolte iz časa po prvi svetovni vojni, vendar pa trdna zasidranost v razmerah našega časa jamči za njihovo upravičenost in sodobnost.

Naslednja Alynova knjiga je *Netiti ogenj* (1959). V nji je manj upornosti kot v prejšnji, zato pa več tega, čemur je v pravkar omenjenem predgovoru rekel: obred čutov. Vendar se ta čutnost izraža predvsem v pisanosti metaforike, kajti na dnu Alynovega ustvarjanja — zlasti v tej knjigi — se giblje misel. Pesnik se namreč ne ustavlja pri doživljanju stvari sveta, ampak se do ljubezni, smrti, mladosti, spominov in pričakovanj tudi nenehno opredeljuje. Prav v tem opredeljevanju pa je skrite nekaj resignacije, ki zmanjšuje popolnost čutne ekstaze.

Zadnja pesnikova knjiga *Izbrisljivosti* (1962) ohranja neke značilnosti prejšnje, vendar se loči od nje predvsem po čistejši lirični obliki, po večji sublimnosti in tesnejši prepletenosti resničnega in imaginarnega v človeku in stvareh.

Pesniška pot Marca Alyna je v razvoju in danes je še težko podajati celovitejšo podobo njegovega sveta. Vendar pa nas prav njegovo pristajanje na nepotvorjeno življenjsko resnico, njegova živa pesniška občutljivost kot tudi konkretni rezultati njegovega dosedanjega dela prepričujejo, da se srečujemo s pravim pesnikom, zaradi česar nam je njegovo prijateljstvo do slovenske poezije še dragocenejše.

Kajetan Kovič

MED KNJIGAMI

ANTON INGOLIČ, MLADOST NA STOPNICAH

Ingoličev roman *Mladost na stopnicah*,* spada v tisto vrsto literature, ki v sodobnem svetu nadaljuje tradicijo klasične povesti. Bistvo te literature je poljudnost, skrbno ločevanje dobrega od slabega, dokončno izdelan sistem človekove morale, odsotnost vsakršnega iskanja, neposredno opisovanje dogodkov, ki rasejo iz žive konkretnosti. Vse to je bilo značilno že za našo staro povest. Od te se pa roman, kakršen je *Mladost na stopnicah*, razlikuje toliko, kolikor se je življenje v, recimo, zadnjih sto letih iz pobožne idiličnosti razraslo v bujnost sedanjega avtomatiziranega sveta. Ta premik je seveda občuten, kljub temu pa bi Ingoličevo delo prej lahko imenovali sodobna povest kot roman.

Ingolič je to pot posegel v dejanja in nehanja sodobne ljubljanske mladine. Zato je v romanu nakopičil marsikaj, kar privlačuje današnjega mladega človeka: šport, ples, kino, avtomobilizem... Ob zgodbi sami, še posebej pa ob glavnem junaku je pisatelj skušal izoblikovati neko podobo mladega rodu v starosti od petnajstih do dvajsetih let. Ta doba je sicer res še polna nebrzdčnosti, razigranosti in brezskrbnosti, je pa zanjo tipično tudi že resnejše ukvarjanje z lastno bitjo ter intenzivno doživljanje okolja. Znano je, da se ravno

* Anton Ingolič, *Mladost na stopnicah*, Izdala Mladinska knjiga v Ljubljani 1962 v zbirki Školjka, opremil Janez Starman.

v teh letih utegnejo v človeku roditi notranji konflikti, ki so toliko bistveni, da lahko odločilno vplivajo na njegov poznejši moralni in svetovnonazorski profil. Pisatelj je očitno čutil prisotnost te problematike, a se je vanjo spuščal površno, eklektično, brez izrazitejše težnje, da bi se v danes nekoliko skrivnostnem vprašanju mladostniške miselnosti skušal prebiti do nekega psihološkega jedra. Tako je v glavnem ostal le pri tistem, s čimer mladina v današnjem času svoj odnos do sveta na zunaj manifestira. To pa so šport, avtomobilizem in podobno.

Kot primer, kakšen je mlad človek v dobi vsesplošnega tekmovanja med ljudmi in bučečega vrveža na cestah, in kot svarilo, kakšne nevarnosti prežijo nanj v vsakdanjem okolju, služi v romanu glavna oseba Ciril Ogrin. Oče mu je umrl v koncentracijskem taborišču, fant se zdaj ob revni materi težko prebija skozi življenje. Izšel je iz preprostih, delavnih in v času vojne tudi revolucionarno razporejenih staršev. Vse te pozitivne lastnosti tičijo tudi v sinu, navzlic temu pa je v gimnaziji zaradi nedelavnosti propadel. Sedaj hoče postati avtomehaničnik in se ukvarja s športom, hkrati pa se v podjetju družijo s sumljivimi tipi ter hodi spat k površni deklini. Pisatelj je ta Cirilova pota opisal samo kot dejstva, ni pa iskal globljih vzrokov za tako početje, bravec si na primer mora sam predstavljati, kako je popustljiva in bolehnata mati fanta že od njegovega rojstva dalje neprimerno razvajala. Toda avtor je vendarle hotel prikazati Cirila kot pozitivno mlado osebnost, zato je na koncu romana fant že delaven, pošten, tudi v športu dosega velike uspehe, za mater, do katere je bil prej šestokrat zelo surov, je zdaj najboljši sin. H kriminalcem in k deklini ga je tirala le trenutna lahkomišelnost. Vendar pa je Cirilova pozitivnost problematična in ne more prepričati. Fant se namreč ni dosti trudil za svojeboljšanje, na pravo pot so ga proti njegovi volji spravljale zunanje okoliščine: kriminalni družbici je napravilo konec sodišče, zveza z deklino se je pretrgala zato, ker ga je ta enostavno pustila na cedilu. Ciril slejkoprej stoji pred bravcem kot človek sumljivih nagnjenj in šibke volje in lahko si mislimo, da ga bo že prva priložnost pahnila v stare slabosti. To je pravzaprav le bežna oznaka mladega Ogrina, služi pa naj za ugotovitev, da je miselni sistem romana postavljen na trhle noge in da je pisatelj preveč zanemaril naravnost v zaporedju dogodkov.

Kot Ciril ali pa še bolj je tudi družba mladih gimnazijcev vihrava in polna mladostne objestnosti, samo da je dosti bolj neproblemsko predstavljena. Tega končno pisatelju le ne gre zameriti, ker je moralne vijuge mestne mladine skušal prikazati že ob Cirilu, čeprav se mu je to slabo posrečilo. Pri tej družbi je Ingoliču najvažnejša avantura z avtomobilom, kjer pa spet igra glavno vlogo Ciril, razen tega so gimnazijci prišli v roman zaradi Katje, s katero zdaj fant po polomu z deklino doživlja kar preveč platonsko ljubezen. A kakor avtor Cirilove dogodivščine stalno spremlja z jasnim ločevanjem dobrega in slabega, tako je ob obnašanju gimnazijske mladine dokaj indiferenten. Kaže, da mu je njihova objestnost večja vrednota kot vse ostalo. Le tako je mogoče razumeti norčevanje iz starega profesorja Stillschweigena, ki je prikazano tako, kot da bi bilo tako obnašanje mladine pisatelju posebno simpatično in celo moralno. To je sicer v romanu le epizodni spektakel, a spominja nas neprijetno na nekdanje osladne filme iz dijaškega življenja.

Vse naštetje slabosti Ingoličevega romana — ali po naše povesti — pa so slabosti le v primeru, če delo presojava z ostrejšimi estetskimi merili. Če pa

naj bo roman le zabavno čtivo za mladino, potem bi morala odpasti marsikatera kritična pripomba. Se več: Ingoliču bi lahko priznali, da mu je roman uspel, saj je zgodba kljub nekaterim naivnostim, ob katerih bi se najbrž ustavil tudi manj zahtevni bravec, privlačna in vseskozi napeta. Pripovedovanje je realistično in sintetično, kakršno se Ingoliču najbolj prilega, le v začetku romana je pisatelj, kot kaže, toliko popustil vplivu mode, da je šel v nekoliko zmedeno retrospektivo. Vendar pa tudi to ne moti dosti skrbno izdelane kompozicije dela.

Ingoličevo delo je torej neuspešen poskus romana, ki naj bi analitično prikazal živo problematiko sodobne mlade generacije, uspel je le kot zabavno branje. Je pa to škoda, zakaj če se izkušen pisatelj, kot je to Ingolič, loti pereče in aktualne teme, potem pričakujemo, da bo obravnavanje problema prepričljivejše in temeljitejše, kot pa se je to zgodilo s povestjo *Mladost na stopnicah*.

Jože Šifrer

LUDVIK MRZEL, OGRLICA

Del naše sodobne lirike je v zadnjem času korenito posegel v duhovno strukturo naše povojne pesniške vegetacije in s svojo neizpodbitno kvaliteto povsem nadvladal tisto pesništvo, ki se v novi, porevolucionarni družbeni situaciji zvečine ni znašlo. Vsekakor bi bilo zelo zanimivo obširneje proučiti in analizirati ta izraziti književni fenomen. Njegova podrobna in temeljita razčlemba bi pokazala, kateri so tisti družbeni in umetniški procesi, ki so ga pripravljali, in hkrati označila, kako daleč nazaj segajo njegove korenine, zlasti pa bi morala razčleniti mehanizme njegovih odnosov od sveta in do časovne resničnosti. Jasno je namreč, da je ta poezija s svojim afirmativnim nastopom opravila nujen, dialektično zakonit preobrat. Na novi kvalitativni stopnji so se ji zaradi močno spremenjenega razmerja do resničnosti, ki je bilo v nasprotju z našo dotedanjo ustvarjalno prakso, na mah odprli širši lirični vidiki.

Nikakor pa pod pojmom te tako imenovane nove poezije ne gre razumeti zgolj ene same idejne usmerjenosti, zgolj poezije absurda in groze; ta pojem obsega tudi poezijo z dokaj močno predvojno in vojno tradicijo, ki pa je tudi v novem družbenem okolju našla toliko moči, da se je, kakor je zahteval razvoj, tako vsebinsko kakor tudi oblikovno modificirala.

Pričujoča kratka uvodna digresija se nam zdi potrebna, da v odnosu do naznačene pesniške situacije pri nas čim jasneje opredelimo poezijo Ludvika Mrzela kot tipičnega pojava nemodificirane in zato sredi novih liričnih perspektiv nekako izgubljene lirike.

Mrzel je lirično gradivo svoje zbirke, naslovljene *Ogrlica*,* razvrstil v tri motivno zaokrožene cikle, čeprav je tematika poslednjih dveh enaka: erotika. Pri cepitvi na razdelke je avtor upošteval poleg tematskega tudi formalni vidik. Prvi in zadnji ciklus vsebujeta namreč liriko v prozi, v srednjem zbrane pesmi pa imajo konvencionalno verzno obliko. Poglavitna vsebinska zvrst prvega ciklusa (*Vode spomladi*) je meditacija. Pesnik razmišlja o človeku, o življenju, o svetu, o sebi itd. Njegova misel skuša obseči svet kompleksno, zato tiplje na

* Ludvik Mrzel, *Ogrlica*. Opremil Uroš Vagaja. Založila založba Obzorja. Maribor 1962.